

EL DR. JOSEP VILAMAJOR, CANONGE DE VIC, ESCRIPTOR I ANTIQUARI, I LA NOVENA DEL SANT CRIST DE BELLPUIG

Jaume Torres i Gros

Aquest personatge nasqué a Bellpuig l'any 1733 i sembla que va ser una figura rellevant al seu temps. Avui, però, resta a l'oblit. La seva biografia és completament desconeguda, l'intent de la seva recerca és una tasca força feixuga, quasi impossible. De fa uns anys he rebuscat la seva documentació i he arribat a la conclusió que el testimoniatge del Dr. Josep Vilamajor, amb tota seguretat, resta fos junt amb la documentació del seu cosí Jaume Ripoll i Vilamajor, que es guarda a l'Arxiu Episcopal de Vic. D'aquest darrer Vilamajor he pogut trobar una fixa on hi consta:

«Nº 215-1813. Josep Vilamajor, canonge Magistral, originari del bisbat de Solsona, mort el 10 de novembre, sepultat al cementiri dels canonges, sota la Rodona.

Alumne, doctor i professor de la Universitat de Cervera. Fou magistral de Vic, per espai de 43 anys. Deixà una fundació d'una missa setmanal a l'altar de Sant Gabriel, d'aquesta catedral. Ocupà la vacant que deixà el canonge Andreu Mussach».¹

De l'Arxiu de la Universitat de Cervera, n'he trobat un escrit referent on diu: "Fuera asunto de nunca acabar si hubiéramos de traer aqui cuantos catedráticos y alumnos eclesiásticos salieron de esta Universitat para desempeñar honrosas dignidades o para brillar en medio de la sociedad por mil variados conceptos. Recordemos a la ligera a D. José Vilamajor que por un decenio legó la Teología Moral de esta Escuela desde 1759 hasta el 1769 qual, despues de haber levantado una

1.- Antoni CONILL i COSTA, *Obituari dels bisbes i canonges de la catedral de Vic. Segles XVII. XVIII. XIX i XX.*

*Església
parroquial
de Tarroja.*

magnífica Iglesia Parroquial en el vecino pueblo de Tarroja de donde fue Pastor, obtuvo la Magistral de Vic, donde floreció com nota de orador elocuente, escritor insigne, erudito anticuario y justamente celebrado por sus contemporáneos”.² A les dues entitats i poblacions on el Dr. Josep Vilamajor visqué i on tingué rellevància professional no en tenen pas cap altre record documentat.

És en una revista anomenada *Jorba* que vaig trobar un gran article on descriu la població de Tarroja, i en el qual destaca el nostre bellpugenc Josep Vilamajor: “La antiga Iglesia sería muy pequeña; no quedando de ella, en la actualitat, mas que el campanario. La actual dedicada a San Salvador, es de muy buena fàbrica, capaz y de gusto dominante en el siglo XVIII, en que fué levantada, siendo costeada por toda la poblacion y, en especial por la casa Capell y dos canònigos de la familia Tella. La Major parte del edifició se construyó en el decenio de 1759 a 1769; durante cuyo tiempo ocupó el curato el sabio Dr. José Vilamajor, quien havia sido antes catedrático de Moral de Casos en la Universidad de Cervera, y desde Tarroja pasó a Vich, por haber obtenido mediante oposición, el cargo de canónigo Magistral de aquella Catedral. Fue el Dr. Vilamajor orador elocuente, notable escritor, erudito anticuario y uno de los catalanes más celebrados en su época.”³

2.- Frederic VILA, *Historia de la Universidad de Cervera*, pàg. 367.

3.- *Jorba Revista Ilustrada* núm. 94 (Manresa, abril de 1917) pàg. 321-22.

El que em sorprèn és la datació, els de Cervera no esmenten que el Dr. Vilamajor fos en aquest lloc els anys 1759 al 1769; per altra part també pot ser que no s'esmenti perquè se li atribueix el fet d'estar destinat a Tarroja com a rector del lloc i propulsar l'obra de la nova església en els mateixos anys de 1759 al 1769.

Una possible datació més exacta penso que seria així, primer fou rector de Tarroja dels anys 1749 al 1759, i la seva edat seria de 26 als 36 anys; des d'aquesta possessió obtingué la Càtedra de Moral de Casos de la Universitat de Cervera, ja llicenciat en Teologia de l'any 1759 al 1769, on passaria a ser canonge Magistral de la Catedral de Vic per espai de 44 o 43 anys, donat que morí el 1813 o 1815; per tant fou canonge de Vic entre els anys 1769 i 1813.

En una altra nota apareguda en la revista local i comarcal *Lo Pla d'Urgell* (1920), article on es relacionava els fills il·lustres de Bellpuig, consta que Josep Vilamajor nasqué a Bellpuig l'1 de novembre de 1733, que fou rector de Tarroja, i catedràtic de la universitat de Cervera, i després canonge Magistral de Vic durant 44 anys, on va deixar gran fama d'orador fàcil i eloqüent i per tenir una vida virtuosa, segons atén la làpida que el Capítol va dedicar-li en la sepultura dels canonges d'aquella catedral de Vic. Morí el dia 10 de novembre de 1815, als 82 anys d'edat, sent un dels catalans més realçats de la seva època, i que tingué molta activitat.

Poc se sap de les relacions de Josep Vilamajor amb els seus familiars; cal mencionar no obstant que l'any 1800 el seu cosí, el Dr. Jaume Ripoll i Vilamajor, fill

de Preixana (població veïna de Bellpuig), obtingué per mediació del Dr. Josep Vilamajor la plaça de canonge de Vic. En aquesta ciutat hi convisqueren fins la mort de Josep Vilamajor, i com seria lògic a la mort d'aquest, Jaume Ripoll i Vilamajor heretà totes les seves pertinences, documents del seu arxiu personal, escrits històrics i les seves antigalles o petit museu, monedes, etc.

Molt semblant deuria fer el mateix Dr. Jaume Ripoll i Vilamajor quan fineix l'any 1843; aquest igualment animà el seu cosí Josep Miró i Vilamajor a guanyar una plaça de canonge de Vic l'any 1831, i aquest s'hi traslladà a viure a la mateixa casa en què vivia el canonge Ripoll.⁴

Del Dr. Josep Vilamajor, reconegut i mencionat com a escriptor i home savi rellevant del seu temps poc o res se'n sap de les seves antigalles, però crec reconèixer, sens dubte, una obra seva escrita titulada "La Novena al Invencible León de Judà, Venerado en la Santa, y Portentosa Imagen del S. Chisto de Bellpuig", i que a més a més diu: "Compuesta nuevamente por un Devoto servidor el presente año de 1781". Aquesta obra s'imprimeix a la universitat de Cervera sent el Dr. Josep Vilamajor canonge de Vic.

4.- Ramon MIRÓ, "Notícia Amable de Jaume Ripoll i Vilamajor" *El Pregoner d'Urgell* núm. 646-647. (Extra festa Major, Bellpuig 6 de setembre de 2006).

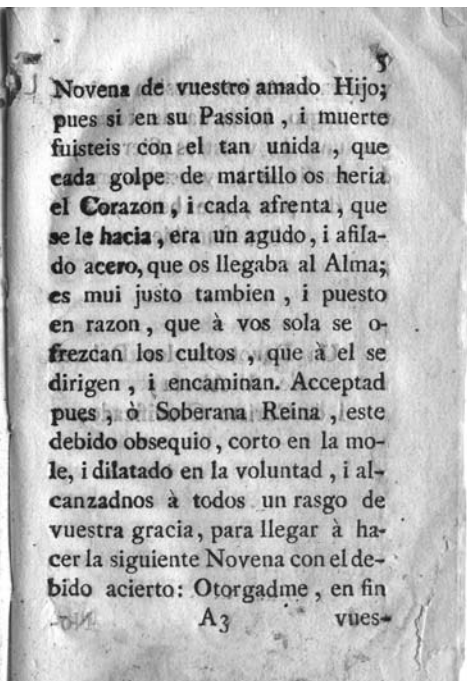
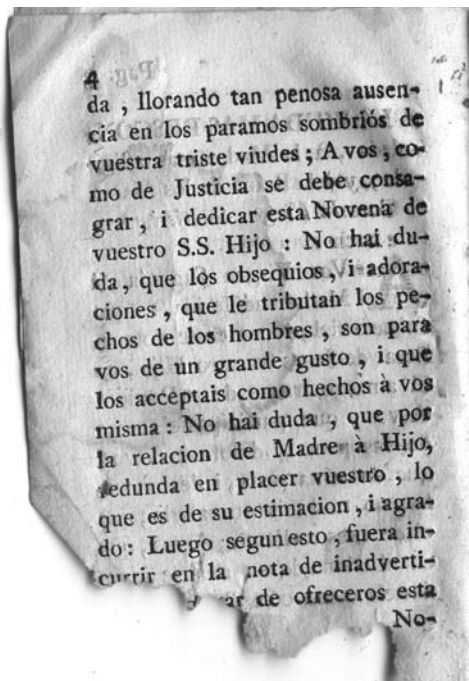
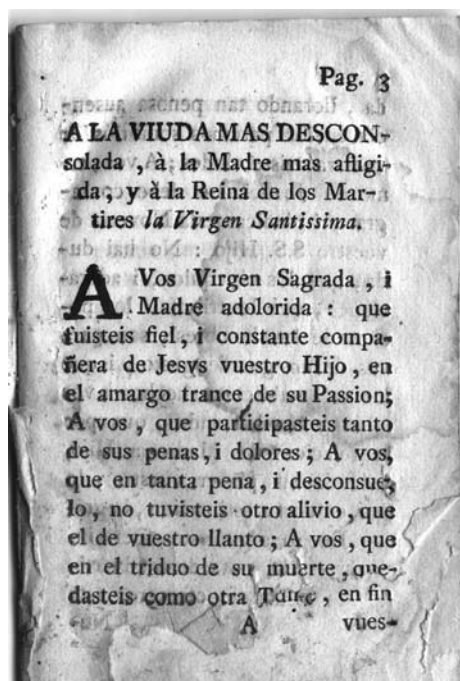
Aquesta Novena té un original i misteriós fons que em fa pensar que el Dr. Josep Vilamajor és l'autor, malgrat constar l'anonimat en aquesta novena dedicada al St. Crist de Bellpuig; és, però, la persona que culturalment ho podia fer dins el clergat de l'època, un fill de Bellpuig. Aquí podria fer-ho ell com a devot de les dues devocions, i la Novena també té la doble devoció, de la Verge dels Dolors i del St. Crist. Sobre la Verge dels Dolors, que es venerava en aquells temps conjuntament i compartint altar amb el St. Crist, dit de Bormio, a Bellpuig, congregació que recull la veneració mariana l'any 1689, i que obté la imatge de la Verge dels Dolors l'any 1704. Les dues veneracions no se separen del mateix altar que compartien des d'un principi fins l'any 1786, en què es construeix la capella nova dedicada a la Verge dels Dolors inaugurada l'any 1793.

Aquesta diferència es nota amb el “Novenario á Chisto Crucificado, que se venera en la Devotísima imagen de la Iglesia parroquial de Bellpuig” en l'apartat “Noticia Histórica de la Villa de Bellpuig, compuesta por un devoto en 1781, y nuevamente adicionado con algunas especies históricas por D. J. R. V.” (Dr. Jaume Ripoll i Vilamajor, el cosí), impresa a Vic, als tallers de Felip Tolosa l'any 1815; tot fa creure que és una continuació de la memòria que hauria deixat escrita o ara reformada la visió del cosí Dr. Josep Vilamajor ja mort aquest any.

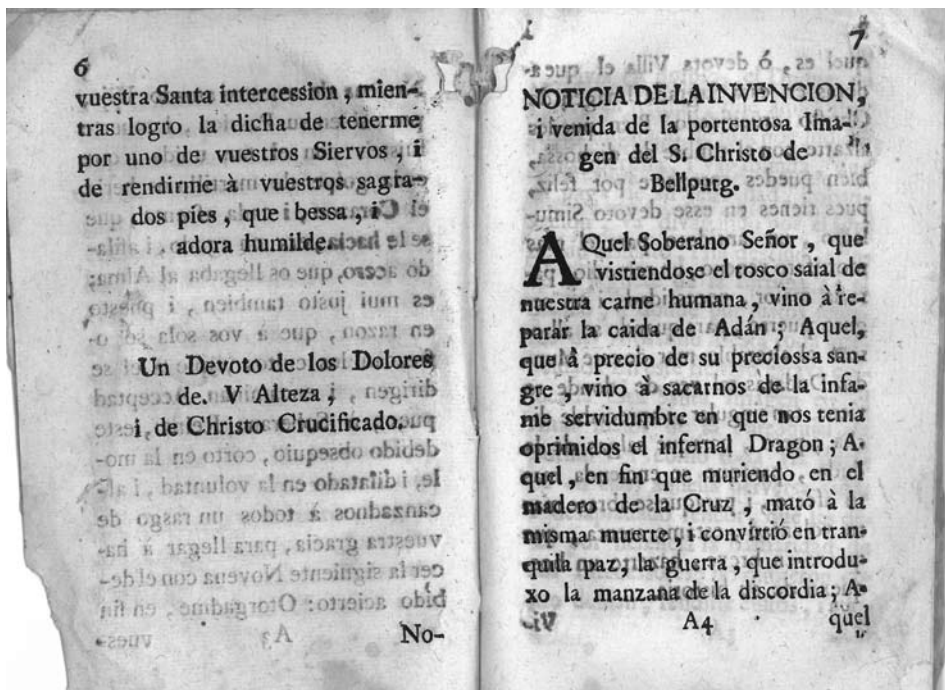
El Dr. J. Ripoll no menciona ni elogia pas la Verge dels Dolors. Crec que l'any 1815 ja eren dues entitats i confraries separades.

La novena del St. Crist que atribueixo doncs al Dr. Josep Vilamajor crec que seria la primera versió, si bé en podria fer alguna altra abans tal com diu a la primera pàgina que és composta de nou per un devot, o sigui és una reproducció d'una altra anterior ja feta pel mateix Dr. Josep Vilamajor en temps d'exercir de catedràtic a la universitat de Cervera, on s'imprimeix per primera vegada, si bé l'any 1781 ja residia a Vic com a canonge.

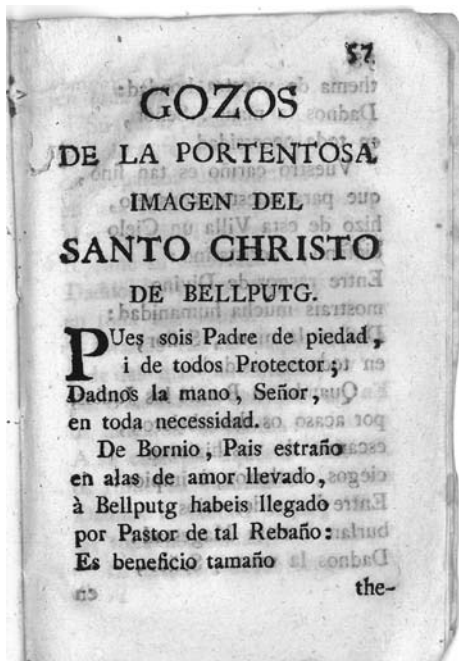
En podem destacar el format de l'escrit a la pàgina 3 de la novena on diu: “A la viuda mas desconsolada, a la Madre mas afligida, y à la Reína de los Martires la virgen Santissima... A Vos Virgen Sagrada, i Madre adolorida; que fuisteis fiel, i constante compañera de Jesus vuestro Hijo, en el amargo trance de su Passion; A vos, que participasteis tanto de sus penas, y dolores; A vos, que en tanta pena i desconsuelo, no tuvisteis otro alivio, que el de vuestro llanto; A vos, que en el triduo de su muerte, que dasteis como otra triste i desconsolada llorando tan penosa ausencia en los páramos sombríos de vuestra triste viudés: A vos, como de justicia se debe consagrar, i dedicar esta Novena de vuestro S S. Hijo: No hai duda, que los obsequios, y adoraciones, que le tributan los pechos de los hombres, son para vos de un grande gusto, y que los acceptais como hechos à vos misma; No hai duda, que por la relacion de Madre à Hijo, redunde en placer vuestro, lo

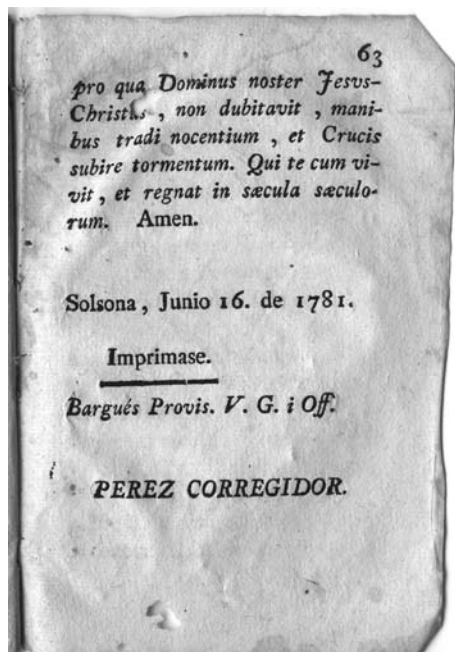
Inici de la novena amb dedicacions a la Verge dolorosa.

Segona part, notícia de la vinguda del Sant Crist, que continuarà amb la novena.

Inici del goigs.

Final del llibret.

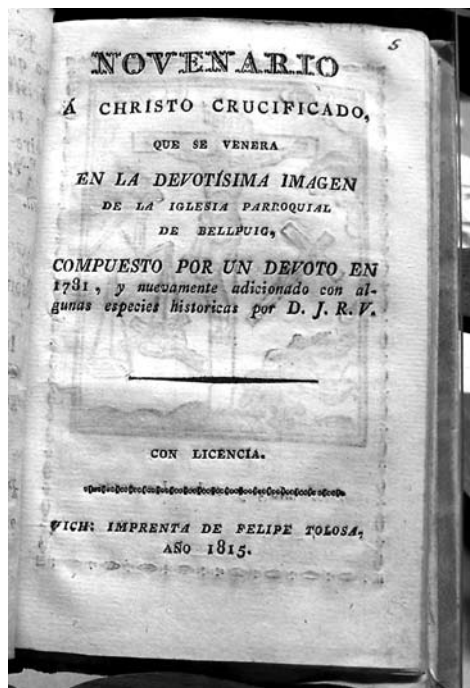
Claustres de la catedral de Vic.

que es de su estimacion, i agrado: Luego segun esto, fuera incurrir en la nota de inadverticia a pesar de ofreceros Novena de vuestro amado Hijo” (pàg. 5).

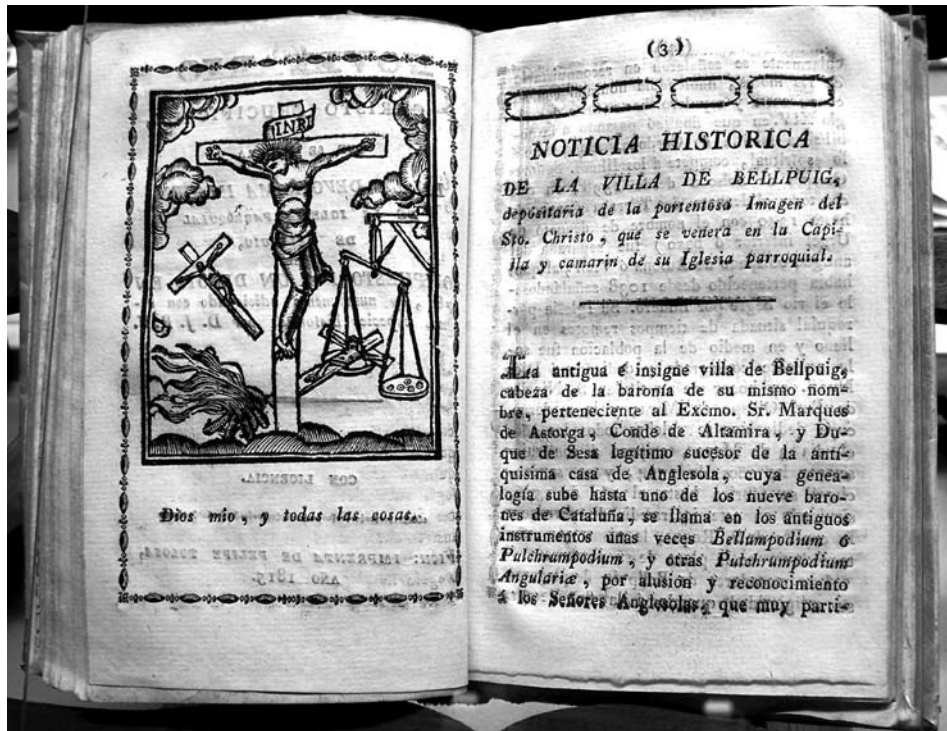
A la pàgina 7 diu: “Noticia de la invencion, i venida de la portentosa Imagen del S.Chisto de Bellpuig”; a la pàgina 25 explica els esdeveniments que passa el St. Crist a la població de Bormio, la compra per part del Duc de Feria, tot lliurant-la a la devota dona perquè la portés a Bellpuig passant pel port de Barcelona, etc.

A la pàgina 25: “Indulgencies Concedides a los que devotament llegeixin aquesta Novena. Signada pel Bisbe de Solsona Fernando Dorda, a Ripoll”, fins la pàgina 27: “Modo de Hacer la Novena”; pàgina 57: “Gozos de la Portentosa Imagen del Santo Chisto de Bellpungt”, i finalitza amb la pàgina 63: “ Solsona, Juny 16 de 1781. Impremase Bergues Provis.V. G. I Off. Perez Corregidor.” Tot el llibret és escrit en castellà.

La publicació que féu el cosí Jaume Ripoll Vilamajor de l’any 1815, podria ben bé ser la tercera reproducció de l’original novena al St. Crist, en ella apareixen "Notes Històriques de la Vila de Bellpuig"; per tant, es considera el primer que historietja la nostra vila i narra els fets més rellevants dels seus senyors, i de la baronia, recordant els fills il·lustres de la població, amb el títol ja mencionat. Passa de les Indulgències i la Novena es llegeix des de la

Edició del 1815.

pàgina 21 a la 45. Tota ella és escrita en castellà, tot menys els goigs que estan en català (pàg. 45-48).

Cal destacar que el cosí, Dr. Jaume Ripoll i Vilamajor, fou canonge de Vic segons la seva Biografia, nat a Preixana l'any 1775. Fou autor d'una sèrie d'opuscles impresos a Vic entre els anys 1818 al 1838 en els quals aplegà multitud de documents, inscripcions i notes, crítiques de temes, sobretot de Vic i la seva diòcesi i on revela el seu agut sentit crític i talent; en conjunt, formen un volum de més de 600 pàgines. També deixa una trentena de volums manuscrits sota el nom genèric de *Varios*, que es conserven a la Biblioteca Episcopal de Vic. Es relacionà amb tots els erudits de l'època com l'historiador Bofarull i fou membre actiu de l'Acadèmia de Bones Lletres (1835), a la qual llegà la seva col·lecció de monedes i medalles.⁵

Anys després de la mort de J. Ripoll, en concret l'any 1857, es fa una tercera edició de la novena que porta les seves inicials J. R. V. És reeditat "El Novenario à Chisto Crucificado que se venera en la Devotissima Imagen de la iglesia parroquial de Bellpuig", es totalment una rèplica de l'escrit per J. Ripoll.

Una quarta edició és feta per la congregació del St. Crist de Bellpuig l'any 1899, la qual repeteix les edicions de J. Ripoll Vilamajor de l'any 1815 i el 1857, ara imprès per Joaquim Serra de Tàrraga, si bé amb l'error de l'anomenat devot que es diu ser de l'any 1861, quan hauria de ser 1781.

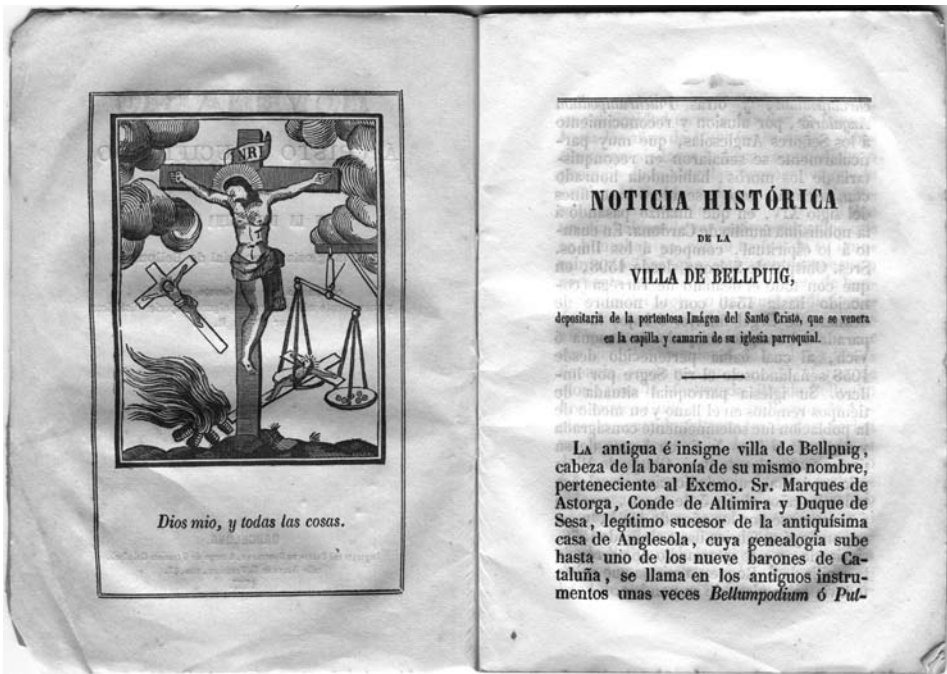
Del Dr. Josep Vilamajor i dels seus reculls o antigalles, com podrien ser les monedes i medalles, cal rellegir-ne les últimes voluntats testamentàries de J. Ripoll fetes el 28 d'octubre de 1843, de les quals en són hereus els seus cosins, el canonge Dr. Josep Miró i Vilamajor i Joan Castelló i Vilamajor, beneficiat de St. Martí de Maldà, segons cartes amb data de 14 de desembre de 1843. "El canonge Josep Miró al seu cosí Castelló, de Vic a St. Martí", entre els escrits hi diu: "Lo monedari podria entregarlo a l'academia de Bones Lletres", altra carta del 22 de juny de 1844, lletra del canonge Josep Miró al seu cosí Joan Castelló: "He recibido por manos de S. D. Guillermo Constáns el monetario de nuestro difundo S.D. Jayme Ripoll que la generosidad de V. Vs. ha cedido a esta Academia de Buenas Letras la que reunirè tan presto que sea posible para que lo examine y mande revisar las monedas de oro y plata que contiene".⁶ Potser que part del dit monetari o de l'anomenat antiquari, com he dit més amunt, seria del Dr. Josep Vilamajor, i que Ripoll i Vilamajor va heretar-lo al seu temps.

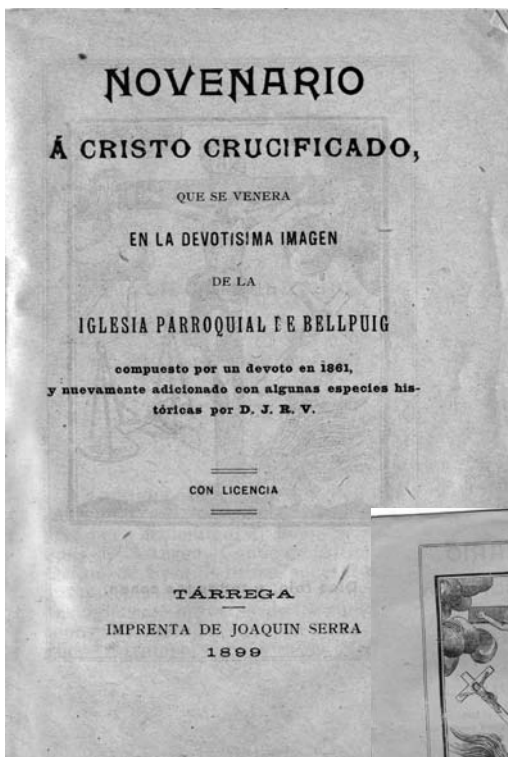
5.- GEC. volum 12, pàg. 622. Ripoll fou homenatjat a Vic el 1926 i foren traslladades les seves despulles al claustre de la catedral, tot dedicant-li una magnífica sepultura per iniciativa del canonge vigatà Dr. Jaume Collell.

6.- Ramon MIRÓ BALDRICH, "Acompliment de voluntats del canonge Ripoll i Vilamajor, vist a través de l'epistolari", a *Miscel·lània d'Estudis. Quaderns d'El Pregoner d'Urgell*, núm. 20 (Bellpuig, 2007).

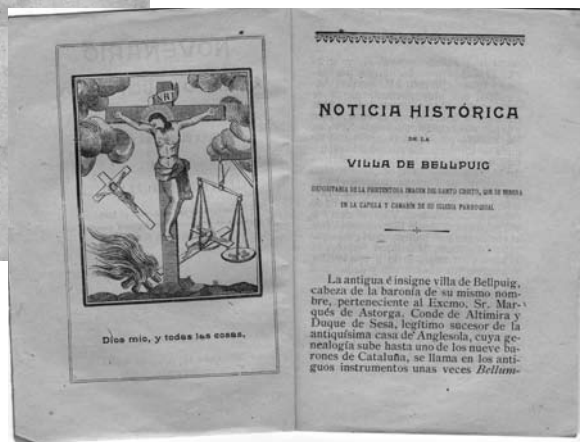

Edició del 1857.

Edició del 1899.

Per altra part un document de l'any 1844 ens diu: «L'adquisició dels llibres, els manuscrits i el monetari del canonge Ripoll d'acord amb la voluntat del mateix Ripoll, els marmessors feien oferiment del monetari a l'Acadèmia proposant que aquesta adquisició de les monedes d'or i de plata, ja que les de coure constituïrien una donació. Atès que el preu fixat era d'uns cinc mil rals, quantitat a la qual de cap manera podia fer front l'Acadèmia, el president Bofarull va exposar, al llarg de la sessió del 30 d'abril de 1844, que una persona anònima s'havia ofert per avançar la quantitat exigida, a canvi (...) el 26 de juny el lliurat als marmessors del canonge Ripoll».⁷

7.- Jordi CASANOVAS MIRÓ, *El monetari de la Reial Acadèmia de Bones Lletres dins el conjunt de les col·leccions Numismàtiques del segle XIX*. Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), pàg. 79.